

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta (HE 118/2017 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Jyri Inha, valtiovarainministeriö
- kalatalousylitarkastaja Roni Selén, maa- ja metsätalousministeriö
- ryhmäpäälikkö Päivi Eskelinen, Luonnonvarakeskus
- ylitarkastaja Mika Laakkonen, Metsähallitus
- järjestöjohtaja Risto Vesa, Kalatalouden Keskusliitto
- toiminnanjohtaja Markku Marttinen, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- saamelaiskäräjät
- Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Finpro Oy
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kalastuslakia. Kalenterivuotta koskevaa kalastonhoitomaksua korotettaisiin 39 eurosta 45 euroon, seitsemän vuorokauden maksua 12 eurosta 15 euroon ja vuorokauden maksua 5 eurosta 6 euroon. Lisäksi ehdotetaan, että talousarvion valmistelun lähtökohdaksi otettaisiin jatkossa myytyjen kalastonhoitomaksujen kappalemäärät. Samalla esitetään lain siirtymäsäännöksistä kumottavaksi säännös, jossa säädetään kalastonhoitomaksuina kertyneiden varojen määrän arvioinnista laadittaessa valtion talousarviota.

Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2017 vp

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksen perusteena on arvioitua pienempi kalastonhoitomaksukertymä sekä pitkään jatkunut kalastonhoitomaksusuoritusten määrän väheneminen. Kalastonhoitomaksukertymä on jäänyt noin 2 miljoonaa euroa kalastuslain uudistuksen yhteydessä arvioitua pienemmäksi, ja vuosikohtaisten maksujen määrä on viimeisen 15 vuoden aikana pudonnut kolmanneksen eli noin 100 000 kappaletta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nousikin esille, ettei nykyinen kalastonhoitomaksukertymä riitä kattamaan riittävästi kaikkia laissa määriteltyjä käyttötarkoituksia.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kalatalouden toiminta rahoitetaan pääosin kalatalouden sisältä, kalastonhoitomaksuina kerättävillä varoilla, jotka kiertävät valtion talousarvion kautta. Ehdotetun lainmuutoksen perusteella vuoden 2018 talousarvion momentille 30.40.51 (Kalatalouden edistäminen) on laskettu kertyvän 10,1 miljoonaa euroa, joka on 1,4 miljoonaa euroa enemmän kuin voimassa olevan lain mukaisesti laskettu määrärahaesitys. Valiokunta toteaa, että toteutuessaan lisäyksellä on merkitystä kalatalouden rahoituskokonaisuuden kannalta.

Valiokunta toteaa, että kalastonhoitomaksuina kerättävän rahoituksen kasvattaminen voidaan toteuttaa periaatteessa maksuja korottamalla, maksajapohjaa laajentamalla tai varmistamalla, että mahdollisimman moni maksuvelvollinen kalastaja myös maksaa maksun. Valiokunta korostaa valvonnan ja riittävien sanktioiden merkitystä sen varmistamiseksi, että maksuvelvolliset kalastajat myös maksavat kalastonhoitomaksun. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi lisäksi esille huoli siitä, ettei kalastonhoitomaksun korotus turvaa maksukertymää pitkällä aikavälillä. Pidemmän aikavälin ongelmana on, että 65 vuotta täyttäneiden osuus kalastajakunnasta kasvaa koko ajan, eikä nuoria tule vastaavaa määrää maksuvelvollisuuden piiriin. Nettotappio on noin 5 000 maksajaa vuodessa, mikä tarkoittaa arviolta noin 200 000 euron vähennystä maksukertymään vuosittain.

Valiokunta korostaa, että kalastuslain toimeenpanossa kalatalousalueilla ja niiden laitimilla kalataloudellisilla käyttö- ja hoitosuunnitelmilla on oleellinen merkitys tietoon perustuvan kalavarojen kestävä käytön ja hoidon järjestämisessä. Kalastuslain 35 §:n mukaan "Kalatalousalueen on laadittava ja otettava käyttöön aluettaan koskeva käyttö- ja hoitosuunnitelma, jolla turvataan alueen kalavarojen kestävä ja monipuolinen tuotto ja käyttö sekä biologinen monimuotoisuus, ja edistetään vapaa-ajan sekä kaupallisen kalastuksen toimintaedellytyksiä". Valiokunta katsoo, että toimeenpano ja laissa määrättyjen tehtävien hoitaminen edellyttävät riittävää rahoituspohjaa, joka kerätään kalastonhoitomaksuilla.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että vesialueiden omistusrakenteen pirstaleisuus vaikeuttaa kalastuksen valvontaa ja osakaskuntien toimintamahdollisuuksia vaikuttaen näin ollen välillisesti myös kalastonhoitomaksukertymään. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nousi esille, että monessa pienessä osakaskunnassa valtaosa osakkaista ei osallistu päätöksentekoon eikä kalastukseen, jolloin uhkana on osakaskuntatoiminnan hiipuminen. Vesien omistajat kokevat usein osakaskuntien yhdistämisen tarpeelliseksi, mutta suurten yhdistämishankkeiden toteuttaminen ei

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2017 vp

käytännössä onnistu ilman hanketoiminta-apua. Valiokunta katsoo, että osakaskuntien yhdistämisellä on mahdollista parantaa osakaskuntien aktiivisen toiminnan edellytyksiä ja näin ollen tehostaa kalakantojen hoitoa sekä helpottaa ja lisätä kalastuksen valvontaa ja sen myötä kalastonhoitomaksukertymää.

Kalastuslain 82 §:ssä säädetään kalastonhoitomaksuina kertyneiden varojen käyttämisestä. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että valtion vuoden 2018 talousarvioesityksessä kalastonhoitomaksuvarojen alustava jako eri käyttötarkoituksiin on esitetty momentin 30.40.51 (Kalatalouden edistäminen) selvitysosassa. Selvitysosan perusteella 1,4 miljoonan euron lisäkertymä osoitettaisiin kalastuslain 82 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisiin omistajakorvauksiin. Valiokunta katsoo, että koska myös kalastuslain 82 §:n 1 momentin 1—3 kohdat ovat merkityksellisiä kalakantojen hoidon kannalta, lisäkertymästä 30 prosenttia on ohjattava niihin. Valiokunta pitää välttämättömänä, että kalastonhoitomaksuista kertyvät varat käytetään ensisijaisesti kalakantojen hoitoon.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa - ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 118/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Helsingissä 28.11.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Kari Kulmala sin
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Hanna Halmeenpää vihr
jäsen Lasse Hautala kesk
jäsen Reijo Hongisto sin
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Tytti Tuppurainen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk
jäsen Harry Wallin sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2017 vp

Vastalause

Perustelut

Hallituksen esitys kalastuslain muuttamiseksi pohjautuu tilanteeseen, jossa kalastonhoitomaksukertymä on jäänyt noin 2 miljoonaa euroa kalastuslain uudistuksen yhteydessä arvioitua pienemmäksi ja vuosikohtaisten maksujen määrä on viimeisen 15 vuoden aikana pudonnut kolmanneksen eli noin 100 000 kappaletta.

Esitys kalastuslain muuttamiseksi nostaisi toteutuessaan kalastonhoitomaksun hintaa noin 15 prosenttia vuodesta 2018 alkaen. Korotusesityksen arvioidaan kasvattavan vuotuista kalastonhoitomaksukertymää 1,4 miljoonalla eurolla. Lakiesityksen mukaan lisärahaa tarvitaan kalastuslais-
sa määriteltyjen käyttötarkoitusten riittävään rahoittamiseen, joka ei nykyisellä maksukertymällä välttämän mukaan onnistu.

Valtion talousarvioesityksessä korotuksella kerättävät lisävarat ilmoitetaan käytettäväksi kalavesien hoidon vahvistamiseen. Kyseessä olevasta summasta maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä esitetään kuitenkin 70 % menevän vesialueiden omistajille korvauksena kalastusrasituksesta. Korvaussumman korottamisella yritetään nostaa omistajakorvaukset sille tasolle, jossa ne olivat vanhan kalastuslain aikaan.

Perusteita omistajakorvausten kasvattamiselle ei ole tullut esille asiantuntijakuulemisissa. Uuden kalastuslain tultua voimaan korvauksia ei enää makseta maksuttomasta onginnasta ja pilkinnästä. Maksullisen viehekalastuksen aiheuttama kalastusrasitus ei puolestaan ole kasvanut.

Kalavesien omistajat voivat käyttää korvausrahansa ilman minkäänlaista velvoitetta vesiensä hoitamiseksi. Kalavesien omistajien, kuten osakaskuntien, kalavesien hoito on perustunut lähes kokonaan kalanistutuksiin, mikä on ristiriidassa kalastuslain tavoitteisiin nähden. Tavoitteena kalavesien hoidossa tulee olla kalakantojen luontaisen lisääntymisen edistäminen. Ei ole olemassa takeita omistajakorvausrahojen käyttämisestä kalavesien hoitamiseen kalastuslain tavoitteiden mukaisesti.

Esitetty uudistus ei takaa maksukertymän kasvamista toivotulla tavalla. Hinnan nosto vähentää aina maksuhalukkuutta ja toisaalta kasvattaa lyhytkestoisten lupien suosiota vuosilupien kustannuksella. Maksuhaluttomimpien, eli pyydyskalastajien ja satunnaisesti kalastavien, lisäksi lupa saattaa jäädä ostamatta myös aktiivisilta harrastajilta, jos korotuksesta valtaosa ohjataan omistajakorvauksiin ilman takeita sen käyttämisestä kalavesien hoitoon.

On lisäksi otettava huomioon, että edellisestä kalastuslain muutoksesta on kulunut erittäin vähän aikaa. Näin ollen sen toteutumisesta ei ole olemassa kokemuspohjaista tietoa, jonka perusteella uudet lakimuutokset tulisi valmistella.

Katsomme, että hallituksen on kiinnitettävä korotuksen sijaan erityistä huomiota kalastusharrastuksen lisäämiseen sekä kalastonhoitomaksun maksamatta jättäneiden kalastajien neuvonnan ja

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2017 vp

valvonnan tehostamiseen maksukertymän nostamiseksi kalastuslakiuudistuksen mukaiselle tavoitetasolle.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 28.11.2017

Harry Wallin sd
Tytti Tuppurainen sd
Hanna Halmeenpää vihr